

OBDOBÍ V LETECH 1939 – 1945

Protektorát

Je to období Protektorátu Čechy a Morava, období druhé světové války. Němci omezili svobodu tisku, svobodu shromáždění a zavedli vázané hospodářství. Přivedli Gestapo t. j. tajnou státní policii. Autonomní stát v rámci Velkoněmecké říše Protektorát Čechy a Morava se státním prezidentem Emilem Háchou a s vůdcovským zřízením byl přímo řízen německými úředníky : Říšským protektorem, Landespräsidentem (v Brně) a Oberlandrátem (v Moravské Ostravě).

Němčina, politický život

Němčina se stala povinným předmětem i na obecné škole, zavedeny dvojjazyčné nápisy. K tomu všemu pociťoval náš lid nepřekonatelný odpor. Hned po 15. březnu 1939 bylo možno pozorovati neznámé osoby, které směřovaly k polským hranicím. Byly to osoby hledané a pronásledované Gestapem a unikaly do bezpečí za hranice. Brzy na to byla zřízena jediná a bezvýznamná politická organizace Čechů : Národní souručenství. Byli v něm povinně organizováni téměř všichni dospělí občané naší obce.

Válka s Polskem

V srpnu 1939 proudily přes naší obec kolony tanků na Slovensko proti Polsku. Lidé tomu říkali „plechový cirkus“. Bylo také slyšet úsloví : „Než přijde malina budem mít Stalina“.

II. světová válka, řízené hospodářství

Když 1. září Němci zaútočili na Polsko a 3. září Anglie vypověděla válku Německu, začal byl trvalý válečný požár. Hned na počátku války bylo nařízeno zatemňování a zavedeny potravinové lístky k malému nadšení našeho lidu. Obecní úřad byl umístěn v najatých světnicích Jana Juříčka č. 40 „na ulici“ a jako zaměstnanec byl přijat František Valchář, neboť agenda s vázaným hospodářstvím, vydáváním lístků na potraviny, šaty a obuv toho vyžadovala. Oldřich Divín č. 45 byl jmenován předsedou Svazu zemědělství a lesnictví.

Úřad práce, sociální péče

V Rožnově p. R. byl zřízen Úřad práce. Pro pomoc sociálně slabým byla zřízena Česká sociální pomoc. Místním vedoucím, který podpory navrhoval Okresnímu pověřenci a povolené udílel, byl Bedřich Vašek, správce školy v Bacově. Pracující přispívali na ni 1% mzdy a rolníci dobrovolnými sbírkami.

Řízení obce

Obec řídil autoritativně starosta, kterým byl Josef Křištof č. 97. Lidé nevěřili zprávám v tisku a rozhlase a pátrali po věrohodnějších pramenech, kterými byl zahraniční rozhlas a „šeptanda“. Nepomohlo ani povinné odstranění krátkovlnných cívek z rozhlasových přijímačů.

Úspěchy Němců

Německá Wehrmacht se převalila přes Francii, Maďarsko, Rumunsko, Jugoslavii, Bulharsko, Řecko, až do severní Afriky, a v roce 1941 zaútočila na SSSR. Byly tu počáteční úspěchy Němců, ale Moskvy nebylo dle stanoveného plánu dobyto. Němci přečkali v Rusku krutou zimu 1941 – 42. Ale pak přišel Stalingrad a s ním obrat ve válce.

Obrat ve válce, vězni

Němci stanovili trest smrti za držení zbraní a těžké tresty za poslech zahraničního rozhlasu. Hned na počátku války zatčen byl řídící učitel Robert Malina „U Mostu“ a učitel Ludvík Buš. Jednou z rána objevili se tu němečtí vojáci a kontrolovali stav obyvatelů podle policejních přihlášek. Bylo to po atentátu na Říšského protektora Heydricha.

Poměry dělníků

Dělnické třídě vycházel režim všemožně vstříc, chtěje si ji naklonit. U autobusů i v jiné dopravě to byla přednost dělníků před ostatními (pracujícími) cestujícími. Dělníci pobírali lístky potravinové pro těžce pracující, nebo velmi těžce pracující, na které byly přiděly nepoměrně větší než pro obyčejné spotřebitele. Pro dělníky byla také rekreace. Když jsem navštívil jednou Zavadilku, viděl jsem v průčelí sálu velký obraz Heydricha a viděl jsem, kterak dělníci byli podíljeni fíky. Pracovní disciplína však byla přísná a smrtí se trestala sabotáž. Úřad práce byl u lidí velmi aktuální, neboť donucoval lidi do zaměstnání (totální nasazení), zvláště mládež. Obávané bylo zvláště v posledních letech války nasazení do Německa. Měl tam být nasazen celý ročník narození 1924. V naší obci Oldřich Divín č. 45 navázal s činiteli Úřadu práce německé národnosti známost a naturálními úplatky dosahoval toho, že lidé se pracovnímu nasazení vyhnuli. Tak se také stalo, že z ročníku 1924 nebyl z naší obce pracovní nasazen ani jeden.

Využití pracovních sil

Příděl pracovních sil se řídil důležitostí podniku pro válku. Naši občané pracovali ve Zbrojovce na Vsetíně, v Ostravě a jinde. Mnoho se také kácelo v lesích. Automobily byly poháněny dřevoplynem a tak bukové dřevo bylo vlastně pohonnou látkou.

Letní čas

Aby se více času využilo k práci, byl zaváděn t. zv. letní čas, kdy poledne bylo o 1 hodinu dřív, a v posledním roce dokonce o 2hodiny dřív.

Velikou odpovědnost měli také lékaři při uznávání neschopnosti k práci. Tak se dostal do vězení náš obvodní lékař Josef Tomášek v Hutisku.

Poměry rolníků

Protektorát začal nedostatkem zemědělských produktů. Tento se stále stupňoval až do pádu německé nadvlády. Německo již v době míru bylo odkázáno na dovoz zemědělských produktů ze zahraničí. 60% našeho vývozu obilnin šel do Německa. Hitler sice okupoval zemědělské balkánské státy, ale všude se setkával s odporem a neochotou podporovat nacistický systém. A tak se stalo, že jakost i množství se zhoršovala a zmenšovalo, ba mnohé zemědělské výrobky vůbec z obchodu zmizely.

Hlad, černý obchod

Města začala hladovět a obrátila se na venkov. Byly nabízeny zemědělcům stále vyšší ceny (černé), až ke konci války stál 1kg slaniny (špeku) až 1000 K (korun), 1kg másla 500 – 800 K, 1kg masa až 800 K.

Zemědělci měli tu příležitost k oddlužení, o kterém se ke konci první republiky jen bezvysledně uvažovalo.

Řízené hospodářství-zemědělství

Řízené hospodářství se projevilo tím, že byla zavedena evidence rostlinné i živočišné výroby. Zemědělci obdrželi statkové knížky, kde byl popsán a výměrou uveden zemědělský závod. Připojen byl záznam o počtu slepic a jejich snůšce vajec. Mléčná produkce a povinné dodávky mléka, byly zemědělci zapisovány do záznamů, které nazývali „mléčné knížky“. Měsíčně je nosili ke kontrole Františku Janíčkoví č. 47, který byl též úředním zpravodajem státního úřadu statistického v Praze.

Povinné dodávky

Dodávky vajec a mléka se vyměřovaly z kusů zvířectva nebo z výměry zemědělské půdy při čemž se odpočítávalo 2/3 pastvy.

Dodávku vajec přebírala Josefa Válková č. 20 na Gálce. O vykoupených vejcích předala zemědělci lístek, který pak předkládal ke kontrole F. Janíčkoví č. 47

Dle výpovědi jmenovaného odevzdávalo se ze slepice 60 kusů a ve zdejší obci bylo evidenčně 816 - 830

slepice. Jmenovaný často sepisoval protokol o únosu slepic dravou zvěří a tím se dodávka vajec ještě snížila.

Z téhož informačního pramene uvádím data o dodávce mléka.

V letech 1940 – 1945 bylo zdejšími zemědělci (v naší obci) dodáváno ročně 70 000 l mléka. Mléko se dodávalo místním spotřebitelům, nebo se dodávalo do sběrny v obchodě máslo. Na 1kg másla se odpočítávalo 25 l mléka. Podmáslí zůstalo zemědělci. Zemědělec si mohl odpočítat z dojivosti samozásobitelskou dávku 1/2 l na osobu. Měl-li krávu březí, obdržel lístky na mléko.

Příděly mléka

Spotřebitelské dávky byly ovšem nižší : Pro dospělou osobu 1/16 l egalizovaného mléka, pro děti od 6 – 14 let 1/8 l mléka, pro děti do 6 let ¼ l mléka denně.

Dodávky masa činily v naší obci ročně vepřového, hovězího. Pro domácí samozásobitelské porážky byl ustanoven ohlížitel.

Nutné porážky

Velmi se rozšířily „nutné porážky“. Proto bylo ke konci války zřízeno na pozemku Filipa Vaňka mrchoviště, aby byl důkaz o uhynutí domácích zvířat. Byloť jich větší množství, ovšem neskutečné.

Dodávky zvířat

Dodávky jatečních zvířat přebíral na Horní Bečvě bývalý kapitán Svačinka. Nebyl-li zemědělec soběstačný v produkci masa, obdržel lístky na maso pro spotřebitele. Chov domácího zvířectva „na černo“ se stíhal.

Dodávka obilnin, mlýn, šrotáky -, „mlýnce“

Dodávka obilnin činila v naší obci v roce 1944 30 q tvrdého zrna a 22 q měkkého zrní (ovsa, směsek). Obilí se dodávalo do nově zřízeného skladiště u Janíčka Josefa č. 170. Samozásobitelské dávky si zemědělci mleli v místním mlýně u „fojta“ Františka Mikulenky. Tento podnik byl ve stálém a překotném provozu a velmi mnoho i v „černém“ provozu, protože domácí ruční šrotáky kamenné byly zapečetěny. Pečeť byla zařízena tak, že během byl obepjat drátem s pečetí. Lidé však uměli drát na čas potřeby odstranit a tak se šrotilo na chleba a na „krupicu“ dál. O mouku byla veliká nouze. Moje manželka jezdila na mouku na Hanou, kde ji obdržela za punčochy. Já jsem chodil pracovat do Klokočí u Hranic k zemědělcům, abych získal zrní.

Výměnný obchod

Poněvadž inflace způsobila přebytek peněz a materiální zásobování bylo stále nedostatečnější, ztratily peníze cenu. I ve zdejší obci dluhů nebylo a peněz bylo hojnost. Stroje, nástroje, obleky, obuv, stavební materiál, cukr – to všechno se získávalo za masové lístky, máslo, slaninu, maso, nebo za cukrové i moučné lístky a za mouku. I při koupi za peníze na lístky bylo nutno „pomastit“ aspoň masovým lístkem, jinak zboží „nebylo“, nebo „ještě nepřišlo“. Vidíval jsem množství městských lidí, kteří navštěvovali i naši zemědělce. Často se stávalo, že kontrola v autobuse nebo vlaku zakoupené produkty odňala. Zásobování na lístky bylo nedostatečné. Proto lidem, kterým režim nepřál, se žilo špatně. Našli se nezištní, soucitní vlastenci, kteří takové lidi podpořili, ale byli tu též lidé sobečtí a ziskuchtiví, kteří viděli jen svůj prospěch a hromadění svého majetku.

Poměry politické, starosta

Autoritativní systém dal moc, rozhodování a odpovědnost jedné osobě v obci – starostovi, kterým byl Josef Křištof č. 97. Ve styku s občany byl vždy vlídný, usměvavý, žertovný a nikdy jsem jej neviděl hněvivého.

JSČZ

Předsedou svazu zemědělství byl Oldřich Divín č. 45, obratný diplomat a obchodní talent, který dovedl všecko zařídit, a všechny nadřízené osobnosti si naklonit.

Obecním pokladníkem byl učitel František Haša, který odešel k partyzánům a místo něj nastoupil František Mikulec, bývalý rotmistr.

Přídělový systém

Potravinové lísky a lístky na šaty a obuv vedli v evidenci stálí obecní zaměstnanci František Valchař a později ještě Isidor Glinc, bývalí příslušníci finanční stráže na hranicích. Tito byli různější lidé a při uznávání nároků na lístky byly tu i hlučnější kontraverse. Ke konci války přibyl tu kapitán četnictva Josef Mäuthner a převzal po jmenovaném Glinci.

Nadlesní Zecha

Nejpopulárnější osobou byl Ignác Zecha, nadlesní v Horní Bečvě, německé národnosti, který jako komisař řídil obec Horní Bečva a jehož dozoru a rozhodování podléhaly obce : Prostřední Bečva, Hutisko, Solanec. Byl robustní, střízlivého rozumu, bystrého postřehu i úsudku. Ve výraze byl přímý, hrubý až sprostý. S příchodem Hitlera poněkud zhrdl – nosil kulatý odznak s hákovým křížem, jezdil na Tagy Němců do Rožnova p. R. Přišly-li ženy na souseda žalovat, že šrotí na mlýnci na černo, nebo že má slepici na černo zavěšenou v koši na smrku, vyhnal je čekanem se slovy : „Ty máš též“. Každou neděli dělával na Horní Bečvě před kostelem po ranní mši řeč o obecních záležitostech. Neomalené kritiky občanů, které jmenoval, působilo humorně. Ku konci války odhodil odznak a odcestoval do Vídně.

Národní souručenství

Politická organizace Národní souručenství, jehož vedoucím byl starosta obce Josef Křištof se omezila jen na vybrání příspěvků 10 K za rok. Jinak byla bez činnosti. Organizace Vlajka zde nebyla.

Gestapo

Nejvíce hrůzy obyvatelům nahánělo auto se značkou Pol, kterým jezdilo Gestapo. Nejbližší stanice Gestapa byla na Vsetíně. Pověstné byly ukrutnosti, kterých se dopouštělo Gestapo na zatčených. Ke konci války byly obavy před gestapem zvýšeny, protože lidský život se moc necenil a velmi snadné bylo ztratit hlavu. Ve sváru si také někteří lidé vyhrožovali : „Hned půjdu na Destapo“. Skutečných udání bylo však mizivě málo. Spolupracovníků s Němci t. j. kolaborantů tu takřka nebylo, až na případ v Kněhyních.

Školství

Poněvadž se nacisté o svou „nadřazenost“ obávali, nepřáli v okupovaném území školství. Žáci nesměli na tělocvik chodit v ukázněném útvaru, nýbrž po hloučcích.

Němčina, učitelstvo, soupisy

Ke konci války byla němčina zavedena i do 1. třídy obecné školy. Učitelé navštěvovali kurs němčiny v měšťanské škole v Horní Bečvě. Jazykových zkoušek bylo několik. Kdo neprošel, byl totálně nasazen. Metoděj Purč, řídicí učitel „U mostu“ byl ke konci války nasazen pracovní u stavby dráhy na Vsetíně. Čeští učitelé byli nazváni „vřed na těle národa“. Podle toho vypadal plat služební i zásobování potravinovými lístky. Mé nejstarší děti trpěly podvýživou. Učitel Stanislav Bayer často jídal jen suché brambory. Učitelé často prováděli různé soupisy na obecním úřadě, při čemž žáci mívali prázdnou. Nebylo učebnic a sešitů. Po dobu výjimečného stavu v roce 1944 se nevyučovalo. Na jaře 1945 již pro stálé nálety a válečná tažení vyučovalo málo až v dubnu počaly již prázdniny. U školy „U mostu“ jsem vídal protiletadlové německé dělostřelectvo.

Kultura

Nepatrný byl kulturní život. Ve škole „U mostu“ byla obecní knihovna, kterou vedl řídicí učitel Metoděj Purč. Z ní byly vyřazeny všechny knihy nacistům nepřítelné. Mládež chodila do kina na Hutisko a na Horní Bečvu, nebo na taneční zábavy. Tyto byly ke konci války zapovězeny a proto se mládež sešla někde v chalupě a tancovala při harmonice, což bylo velmi přísně stíháno. Na Horní Bečvě bylo založeno Kuratorium, které mělo nahradit naše tělocvičné spolky. Cvičitelkou začek z naší obce byla Imke Chrbjátová, která na Horní Bečvu docházela. V naší obci se tato organizace neuchytila. Rozhlasových přijímačů tu bylo mnoho. Všichni poslouchali „Kroměříž“ t. j. zahraniční rozhlas, na což byly velmi přísné tresty.

Životní úroveň

Životní úroveň za okupace stoupla. Začaly se vyrovnávat rozdíly v oblékání mezi městem a venkovem, dělníky a pány. V průběhu se lépe jedlo. Kdo např. dříve nekupoval cukr, nyní jej na lístky odebíral a tak se stalo, že v chalupách se začalo péci cukroví, což dříve bylo neslýchané. Rovněž jiné potraviny na lístky každý vybíral a tak se obrat v obchodech zvýšil.

Obchody

V naší obci byly během války tyto obchody : Klestil Vlastimil, František Křenek, Ondryáš, V Kněhyních pak : Šimurda Oldřich, a Očadlíková Helena.

Židé

Očadlíková, manželka řídícího učitele Loedakara Očadlíka byla jako židovka zatčena a odvezena do koncentračního tábora, a již se nevrátila. Její neteř Helena Svobodová, učitelka, byla úřady českými „ukryta“ na dvojtřídní škole v Bacově. Později jako položidovka byla přiřazena do jiného zaměstnaní. Její matka se z Terezína vrátila. Žijí v Ostravě.

Umělá hnojiva

Ve snaze po vyšším výnosu naučili se za války naši zemědělci používat umělých hnojiv. Každý se snažil zakoupiti si stroje, pokud byly k dostání.

Započato bylo s elektrifikací zdejší obce. Postaveny byly 2 transformátory.

Sabotáže

Vlastenectví našich lidí však bylo tak pevné, že se nedali koupit a nenáviděli Němce jako původce neklidu a nejistoty i ohrožení, že český národ bude vystěhován do Ruska. Proto hospodářství nacistů bylo sabotováno. Do naší obce bylo dodáno až 3 vagony osiva za menší cenu než výkupní, prý na vymrznutí, což natolik pravdě neodpovídalo. Nebo tu bylo dodáno lněné semeno, které vůbec naseto nebylo.

NÁRODNÍ ODBOJ V NAŠÍ OBCI

Přírodní podmínky

Po okupaci našeho území německým vojskem a po zřízení Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 stal se náš kraj pohraničním územím Slovenska. Též polské hranice se přiblížily. Tato geografická poloha, veliké souvislé plochy lesů a hlavně vlastenecky uvědomělý lid tohoto kraje předurčil Rožnovsko k podzemnímu odbojovému hnutí proti Němcům.

Útěk za hranice

Již v roce 1939 spolupracovalo několik občanů obce Prostřední Bečva v převádění osob do zahraničí. Za hranice odešli z naší obce 2 mužové : učitel Jaromír Daněk (rodák ze Zašové) a Křenek. Odešli do Ruska, pak přes Turecko do Anglie a Kanady, kde se Daněk vycvičil na leteckého důstojníka a bojoval proti Luftwafe. Že byli občané uvědomělí národně, dokazuje to, že se zahraniční rozhlas (Londýn) poslouchal i ve větších skupinách a někdy i ve veřejné místnosti a nikdy to nebylo prozrazeno. Zprávy byly rozšiřovány mezi těmi, kteří přijímače neměli.

Obrana národa, MONJ

Na podzim 1939 utvořila se tajná organizace, která připravovala ozbrojený odboj, starala se o opatření zbraní a jejich uschování a byla ve spojení s ústředním vedením celonárodní organizace „Obrana národa“. Pro tuto činnost byli zatčeni Robert Malina, řídicí učitel školy „U mostu“, ruský legionář a učitel odborný bydlící v Kněhyních Ludvík Buš, který se již nevrátil. Robert Malina byl odsouzen pro přípravu velezrady na více let žaláře. Byl v roce 1943 propuštěn, v roce 1944 opět zatčen byl na útěku před Gestapem poraněn do nohy a jen o vlas ušel smrti v Kounicových kolejích v Brně. Tam byl osvobozen Rudou armádou. V roce 1940 byl rozpuštěn spolek Místní odbor Národní jednoty a jmění konfiskováno.

Začátkem roku 1944 začalo se občanstvo organizovat k ozbrojenému odboji ve větším měřítku za vedení Františka Haše, učitele v Kněhyních, který byl ve spojení s ústředním vedením organizace „Obrana národa“.

Na obecním úřadě byla vedena evidence všech vojáků v obci a pro části obce ustanoveny osoby pověřené další organizací. Navázáno bylo taktéž spojení s odbojovým hnutím v Horní a Dolní Bečvě, obstarány výbušniny a vyráběny ruční granáty.

SNP, štáb partyzánů

Za slovenského národního povstání vytvořila se z ruských paradasantů, uprchnuvších ruských zajatců a českých i slovenských lidí I. partyzánská brigáda Jana Žižky z Trocnova, která přešla Javorníky, bojovala s Němci u Velkých Karlovic a byla převedena Františkem Hašou a Františkem Bílem č. 1 na Moravu na kótu 1257 Kněhyně, kde byl vybudován bunkr pro štáb. Velitel brigády byl slovenský poručík Ján Ušiak a později ruský major Murzin (23letý). Po příchodu této brigády zapojila se naše obec činně do partizánského hnutí.

Podporování partyzánů, zrada, vražda, černé dny listopadové

Avšak i do příchodu těchto partyzánů občané přechovávali a podporovali osoby stíhané a opatrovali jim zbraně. Jedna taková skupina za vedení ruského důstojníka zdržovala se střídavě u Jana Bíla č. 58 a Čenka Divína č. 133. Partyzánské brigádě byla poskytnuta všestranná podpora potravinami, oděvem, obuví, léky a dodáno jim i několik kusů dobytka, partyzáni byli přechováváni v chalupách a podporováni. Počet partyzánů : 60. Raněným bylo obstaráno lékařské ošetření (MUDr. Kamenář, MUDr. Kolář). Pro jejich úderné části byla vykonávána spojovací služba. Všechna pomoc partyzánům byla vykonávána přesto, že Němci podporování partyzánů trestali smrtí a nahlášení vězením. Štáb brigády měl vlastní vysílací stanici a udržoval spojení s Rudou armádou, která ji dodávala letadly zbraně a jiné potřeby. Bylo stanoveno, že ozbrojené povstání bude provedeno za součinnosti partyzánů. Navázáno spojení se Zbrojovkou na Vsetíně, odkud pomocí zaměstnaných tam osob měly být dodány do obce Prostřední Bečva zbraně ve větším množství. Bohužel zrada vše, co bylo připraveno zmařila. Mezi partyzány se vloudil zrádce Dvořák, nadlesní Řezníček z Horní Bečvy a jiní vyslovili na Martinaku ve štábu své podezření. Dle výpovědi Jana Bíla předsedy MNV. Tenkrát, na podzim roku 1944, Dvořák chtěje zamaskovati své pravé poslání, vypravil se v noci do Kněhyn na Viktora Janíčka z trafiky, přísluhovače Němců, kterého pobodal a oběsil. Dle výpovědi pracovníka vlastivědného ústavu partyzán Molo. Janíček přišel k sobě, doplazil se ze Zoly do blízkého chléva, byl odvezen do nemocnice, kde svému zranění podlehl. Dvořák však

s materiály získanými zmizel a tak na Dušičky 4. listopadu 1944 nastalo veliké zatýkání ve všech třech obcích. Část zatčených byla vzata dopoledne (byla neděle) u kostela v Horní Bečvě. Zatčení byli : Bíl Jan č. 58, Bíl Jan a František č. 1, Kubáň Vladimír č. 17, Ladovský Arnošt č. 17, Bernátek Michal č. 194, Kubáň Josef č. 17, Kubáňová Božena č. 17, Šimurdová Ludmila č. 301, Drozd č. 4.

Tito byli společně se zatčenými z Horní Bečvy a jiných obcí odvezeni na Bílou, kde byli vyslýcháni a později odvezeni do jiných míst. Z těchto osob se vrátili pouze Drozd č. 4, Bernátek Michal č. 194 a Jan Bíl č. 58.

Bernátkova záchrana

Bernátek vypráví o svém zachránění toto : Gestapo zapomnělo od pout klíče na Starých Hamrech a proto byl předveden k výslechu s jiným vězněm. Nejsa vyslýchán, postřehl, že seznam začínal : tajemník, Pavelka atd. Uvedl v omyl Gestapo, že tajemník patří ke slovu Pavelka (učitel). Gestapáci celý týden navštěvovali obecní úřad, ale nikoho tam nezastihli. Jednou však tam přece měli zastihnout starostu, ten však v poslední chvíli vyběhl na půdu, což nikdo z přítomných občanů nezradil. Tak byl Bernátek propuštěn a Gestapo hledalo tajemníka Pavelku. Po převratě se jeden z těchto Gestapáků sešel s Bernátkem a sdělil mu, že byl agentem americké špionážní služby a prý Bernátkovi k záchraně nahrál.

Oběti na životech

Z ostatních usmrcených skončili, pokud mi známo takto : Vladimír Kubáň se ohnal po gestapákovi. Ten jej zastřelil a několik ran pustil mezi vězně. Zasažen byl do lýtka Ladovský (švagr Kubáně), který dodnes má s nohou potíže.

František Bíl byl zastřelen v Brně a Jan Bíl, jeho bratr prý zahynul v plynové komoře v Rakousku.

Vojenské akce protipartizánské, záchrana V. Pavelky

V době od 19. listopadu do 23. listopadu 1944 přitáhli Němci s vojskem v počtu asi 20 000 mužů a obklíčili hory linií vojáků 10 kroků od sebe vzdálených po silnicích od Rožnova na Horní Bečvu, Bílou, Čeladnou, Frenštát a zase Rožnov. Tito se na noc v silničních příkopech zakopávali. Účelem bylo vyčistiti hory od partyzánů. Frontálním postupem od Frenštátu prohledávali lesy. Akci řídil sám K. H. Frank, který se ubytoval se štábem na hotelu Bečva. Učitel Václav Pavelka včas přešel na druhou stranu k rolníku Jurečkovi č. 29 a tím se zachránil. Skrýval se tam ve sklepě až do konce války, též se skrýval u p. faráře Říčního. Vojsko německé také obsadilo dřevěné rozhledny na trigonometrech a vyškových bodech a střílelo na osoby, které se pohybovaly v terénu. Pisatelova manželka jdoucí od sestry z Ježovce byla ostřelována z trigonometru „Na Jáně“. Tak byl zastřelen jda k sousedovi Jindřich Frňka č. 261. V noci zápalnými střelami byla zapálena usedlost Josefa Fárka č. 218 nad Zavadilkou, která vyhořela do základů s veškerým inventářem a dobytkem.

Skupina v Cípkové

František Haša, Čeněk Divín a jeho manželka Alžběta, její bratr Bedřich Kubiš si vybudovali úkryt v Kněhyních v oddílu Cípková revír Prostřední Bečva. Za těchto dnů byli vypátráni, podle všeobecné verse prozrazení (němečtí vojáci prý tam šli se zakresleným plánkem). Byli smluveni, že v případě obklíčení se zastřelí. Když zaslechli německé povely, Alžběta se vrhla pod zasněžený skácený smrk do jámy, Haša se z revolveru zastřelil a Divín a Kubiš byli zajati, později sťati sekerou na Pankráci v Praze. Alžbětě Divínové se podařilo uniknout a skrývala se do konce války. Dle svědectví osob v hotelu Bečva přítomných měl v úmyslu K. H. Frank vypaliti všechny domy v Prostřední Bečvě a muže postřílet. Po potření Hašovy skupiny od tohoto úmyslu upustil. Příchod K. H. Franka do hotelu Bečva pozoroval také Oldřich Divín č. 45. V Bacově v těchto dnech padli 2 partyzáni z Brušperku : Wasserbauer Ludvík a Bujnoch. Byli ukryti u Jana Bíla č. 58. Když uzřeli postupující rojnice od silnice, odešli do lesa za chalupami Valentina Juříka č. 62 a Mládenkou č. 63, kde pak byli nalezeni pod smrkem zastřeleni. Partyzánské brigáda již dříve rozšířila boje na radu Františka Haše dvěma směry : podél trati na Vsetín a k Vizovicím, druhý k Holešovu do Hostýnských hor. Partyzáni měli spojence i mezi Němci, včas se o zásahu vojska dozvěděli a těsně před obklíčením z kraje odešli, takže akce Němců nedosáhla výsledku, jakého očekávali.

I. partyzánská brigáda, II. partyzánská brigáda

I. partyzánská brigáda Jana Žižky změnila své působiště a začátkem roku 1945 přišla do obce Prostřední Bečva skupina majora Popova, která patřila k II. partyzánské skupině Milana Rastislava Štefánika. S touto skupinou obyvatelstvo opět navázalo styky a podporovalo ji jako partyzány v roce 1944. Tato skupina byla až do osvobození ubytována ponejvíce v chalupách na Kršleném (u Mikulenců) takže v každé chalupě bylo ubytováno až 24 partyzánů. Někteří místní občané odešli k těmto partyzánům a v době válečných operací na území naší obce zúčastnili se boje se zbraní v ruce.

Pústevny byly ke konci války obsazeny německým a maďarským vojskem a bylo tu dosti potýček s partyzány. Zde padl Martinák Josef č. 45.

V Kněhyních více občanů uvedl do německého vězení zrádce Muroň. Občané byli vězněni v hotelu Bernkop na Horní Bečvě, kde bylo ubytováno Gestapo a kde také byly ubytovány německé děti (Hitlerjungend), neboť Německo bylo mocně bombardováno letecky. Pochodovaly přes Horní Bečvu v útvech a děvčata byla nápadná dlouhými lelíky (copy).

Slovenské národní povstání

Za slovenského národního povstání byla k nám slyšitelná dělostřelecká palba a přes naši obec táhlo směrem na východ mnoho německých jednotek. Mnoho kočích na vozích s plachtami bylo žluté tváře, t. j. Mongolové. Jednalo se asi o válečné zajatce.

Letecké válečné akce

Lidé se zájmem pozorovali také roje bílých amerických letadel, které ve veliké výšce létávaly od jihu asi z Itálie směrem na sever, kde se ozývaly pak detonace. Byla bombardována uhelná pánev se závody v Horním Slezsku, i naše Ostrava a Opava. Německé letectvo se již na odpor

nestavělo. V březnu a dubnu 1945 pravidelně v 19 hodin vyrazily 1 – 2 letadla ruská, která kroužila nad našimi horami.

Slyšitelné byly u nás válečné operace od Řešova na Odru a dále do Německa a jižní válečné operace od Hronu na Vídeň. Koncem dubna již táhly přes obec německé jednotky směrem na západ.

Příprava fronty, zákopy

Již v zimě byla česká mládež nasazována na kopání zákopů (u hostince Nová). Na silnicích byly Němci stavěny z kladů bariery, zátaras, které se však již vůbec neupotřebily. Všem bylo jasno, že konec německé vlády je blízky. Fronta se blížila a lidi dělali v obchodech poslední nákupy. Lidé s radostí čekali osvoboditele.

Osvobození, Rudá armáda, poslední oběť

Den osvobození naší obce je pátek 4. května 1945. Lesy se zlehka zelenaly pučícími břízkami, na vrcholech hor se bělel čerstvě napadlý sníh. Mnozí obyvatelé se stěhovali povozy od silnice do Bacova a na Adámky. Z Horní Bečvy se ozývala palba. Těž partyzáni na vrcholcích pomáhali dávkami z kulometů. Kolem 10 hodiny dopadly tu první granáty. Lidé se schovávali do sklepů. Bitevní čára, fronta, se sunula na západ na Dolní Bečvu od 11 do 13 hodin.

Němci odešli z naší obce a s nimi celá dějinná epocha. Odešli z jeviště dějin. Po nich jsme přivítali lidi nové, naše bratry Rusy, na které byl každý tak zvědav. Přinesli nám nové dějiny, nový společenský řád bez pánů a žebráků. Bylo vidět, že jejich způsob život je jiný, nám neznámý, neboť nám tak dlouho bylo bráněno stýkat se s tímto světem.

Ihned s příchodem ruských vojsk objevily se na domech rusky psané nápisy, které nikdo takřka (až na učitele) neuměl číst. Text byl různý. Například : „Da zdravstvujet krasnaja armija“. „My podepišem sa na zájem.“ Na rozcestí u Nové byly postaveny vojáky I. běloruské fronty veliké obrazy. První byl portrét Stalina s nápisem : „Veliký Stalin vás volá k pobědě“. A vedle obraz Hitlera, visícího za krk na provaze.

Ihned po přesunu fronty na Dolní Bečvu táhli přes Bacov směrem na Bůřov 3 partyzáni : četník Kovář, Bujnoch z Brušperku a Ručka. Na Bůřově však byli ještě němečtí vojáci a tak Bujnoch byl zasažen ránou z pušky. Proto se také stáhla zpět od školy v Bacově 3 štábní ruská vojenská auta s obrazem Stalina a s vysílačkou. Padlý partizán ležel několik dní u Jana Bíla č. 58 a měl pak pohřeb na Hutisku, kde pronesl nad ním řeč partizán učitel Pavelka. Pochován tam ale nebyl, neboť si ho přízeň ihned odvezla do Brušperka.

V Rožnově se fronta zastavila až do neděle. Proto bylo v činnosti těžké dělo tažené pásovým traktorem – u Zavadilky. Z Dolní Bečvy se též ozývaly ruské raketové minomety, katuše. Ještě v neděli bez ustání proudily na zablácené silnici oběma směry ruská vojenská nákladní auta, a tu a tam ozývala se střelba z automatů (samopalů).

Ruská armáda u nás ztratila 1 důstojníka a 1 vojína, kteří byli pochováni u Nové a u Drozdů č. 4. Později byli exhumováni a odvezeni na vojenský hřbitov ve Frýdku.

Válečné škody

Celkem bylo poškozeno během válečných operací 10 domů. Škola U mostu měla plný zásah granátem do střechy. Letecky tu byla svržena 1 bomba ruským letounem na Adámkách, a to ještě

v zimě. Byla mířena na kolonu vojenských aut u Zavadilky, nebo příčinou bylo špatné zatemnění, nevím.

Na katastru obce padlo v této válce 7 partyzánů.

Pro odbojovou činnost bylo vězněno 26 osob. Popraveno nebo zemřelo v koncentračním táboře 18 osob.

Občané z Prostřední Bečvy, kteří byli činní v odboji :

Osoby zemřelé : 18

Haša František, padl jako partizán 20.11.1944 v Cípkové.

Bujnoch Rudolf, padl jako partizán, 4.5.1945 v Bacově

Wasserbauer Ludvík, padl jako partizán, 22.11.1944 v Bacově

Maceček Václav padl jako partizán, 22.11.1944

Martinák Josef, padl jako partyzán

Křištof Jan č. 36 padl jako partyzán

Divín Čeněk č. 133 popraven 13.3.1945 v Praze

Šimurda Oldřich, obchodník, oběšen u svého domku 23.11.1944

Kubáň Vladimír č. 17, zastřelen ve vězení 8.11.1944

Bíl František č. 1 umučen v koncentračním táboře

Bíl Jan č. 1 umučen v koncentračním táboře

Kubáňová Božena 17, umučena v koncentračním táboře

Buš Ludvík, odborný učitel, umučen v koncentračním táboře

Skokan Jan 127, umučen v koncentračním táboře

Galčan Jiří 253, umučen v Osvětimi jako komunista

Solanský Jan č. 4, umučen v koncentračním táboře

Kubáň Josef 17, umučen v koncentračním táboře

Kubiš Bedřich 311, popraven v Praze 1945

Osoby, které byly vězněny a vrátily se : 14

Malina Robert, řídící učitel U mostu

Bíl Jan 58

Bernátek Michal 194

Šimurdová Ludmila 361

Ladovský Arnošt 17

Bártková Kristína 33

Tkalcová Kristína 33

Galčan Jan 225

Mikulec Rudolf 333

Galčanová Josefa 252

Chuděj Jan 86

Hoferek Josef 86

Děcký Jan 267

Děcký Cyril 267

Vašek Jaroslav 160

Další osoby zvláště činné v odboji : 48

Bártek Oldřich 301

Malina Karel 119

Hašová Božena, učitelka 230

Klestil Vlastimil, obchodník 230

Křištof Josef, starosta 97
Mikulec František 232
Kantor Ludvík 182
Skalík Josef 96
Pařenica Josef starší 95
Šena Štěpán 83
Fárek Jan 186
Janíček Jan 193
Bártek Jaroslav 243
Kantor Josef 182
Juroška Jindřich 143
Vítek Květoslav 247
Mikulec Josef 246
Koláček Josef 288
Juroška František 125
Kubáňová Rozálie 17
Solanská Celestína 4
Vaněk Vojtěch 195
Glinc Isidor 40
Chrbjác Rudolf 163
Divínová Alžběta 133
Pavelka Václav, učitel 281
Vala Josef 22
Fiurášek Julius 39
Petřek Pavel 312
Mikulec František 34
Skalík Josef 62
Galčan Pavel 209
Pařenica Josef mladší 95
Kubiš Josef 279
Michlík Cyril 138
Kurečka Karel 167
Ondruch František 130
Kretek Bohumil 287
Juříček František 146
Vítek Robert 247
Galčan Jan mladší 225
Kubáň Josef 288
Kubišová Františka 311
Kubáňová Amálie 17
Galčanová Anna 253
Dobeš František 211
Žitník Richard 321
Holčák Jaroslav 216

Osoby, které se do organisovaného odboje nezapojily, ale byly vězněny pro sabotáže :
Mikulec Rudolf mladší 333, usmrcen

Juříček Jan 94, usmrčen ve vězení; rváč a pytlák
 Juroška František 66, usmrčen
 Štůsek Josef 232
 Hrňa Josef 220, usmrčen
 Vašek Jaroslav 235
 Žitník Josef 128
 Bíl Jindřich 42
 Křenek František 280
 Maceček Vilém atd.

Mohu jmenovat ještě celou řadu našich občanů, kteří podporovali partyzány a drobnými akcemi samostatně se přičiňovali o osvobození. Kéž si příští pokolení váží těchto obětí a bude vždy jednat po vzoru těchto hrdinů. Věčná paměť jim!

Pohyb obyvatelstva za druhé světové války

Narození :

ROK	MUŽŮ	ŽEN	MANŽELSKÝCH	NEMANŽELSKÝCH	MRTVĚ NAROZENÝCH
1940	41	35	72	4	1
1941	26	30	54	2	1
1942	31	25	55	1	-
1943	35	33	66	2	2
1944	35	32	60	5	3
1945	29	36	62	2	2

Zemřelí :

ROK	MUŽŮ	ŽEN	CELKEM
1940	10	14	24
1941	14	19	33
1942	16	7	23
1943	10	12	22
1944	22	12	32
1945	18	7	25

Školství v číslech za druhé světové války :

Šk. rok	Bacov			Kněhyně			U mostu			Do I. třídy nástup. žáků
	Poč. tř.	Chlapců	Děvčat	Poč. tř.	Chlapců	Děvčat	Poč. tř.	Chlapců	Děvčat	
40-41	2			4	59	69				
41-42	2	27	38	3	56	66				
42-43	2	27	34	3	48	69				

43-44	2	30	36	3	49	65				
44-45	2	35	32	3	47	72				

Učitelstvo

Do Bacova na školu se vrátil po 5 letech z Horní Bečvy učitel Bedřich Vašek, který se stal řídícím učitelem po Metoději Purčovi, jenž se opět stal řídícím učitelem U mostu po zatčeném Robertu Malinovi. V Bacově učili v tomto období : Zita Blažková, Helena Svobodová, Jan Zubek, Hynek Sekanina, Vladimír Zetek, Anežka Tvarůžková, Milada Jalůvková a Stanislav Bayer.

Bayer do Bacova a František Haša do Kněhyň byli přeloženi na intervenci některých mocných zdejších občanů u okresního hejtmána pro veliký spor o distribuci šatových látek na škole U mostu. Všechny zápisy o této záležitosti vlastní X. Viatrovský t. č. v Ostravě.

V Kněhyních se odstěhoval řídící učitel L. Očadlík. Jeho manželka, židovka, rozená Steinhardtová z Valašské Bystřice, majitelka obchodu v Kněhyních, zahynula v koncentračním táboře v Osvětimi. Řídícím učitelem se tu stal Josef Holčák. Při zřízení Slovenského státu zastihl ho v Prievidze fašistický zákon : „Češi a židi von!“ , ač měl manželku Slovenku. A tak prodělal hotovou Odysseu, než se dostal na Moravu. Učili s ním : Božena Frnková, Růžena Bušová, X. Švestková, Jiří Holaň, Zita Blažková, Václav Pavelka, Anežka Tvarůžková.

U mostu kromě řídícího učitele Metoděje Purče učili tu : Augusta Purčová, František Haša, Stanislav Bayer, Helena Svobodová, Anna Helbichová, Zita Blažková, Jarmila Kerlová a X. Dobešová.

Ženské ruční práce vyučovala na všech třech školách : Libuše Sturmová a K. Havlínová.

Úmrtí předsedy MŠR

V roce 1941 zemřel zasloužilý dlouholetý předseda místní školní rady Michal Bíl 58, syn bývalého starosty obce Vincence Bíla.

Během války byly místní školní rady zrušeny a školské záležitosti přešly do kompetence starosty obce.

Lidová škola zemědělská

V roce 1943 zřízena byla ve škole U mostu lidová škola zemědělská pro mládež škole odrostlou. Jejím správcem byl jmenován řídící učitel Bedřich Vašek. V roce 1948 byly tyto školy zrušeny.

Podpůrné akce

Z podpory okresní péče o mládež v Rožnově vařeny byly na školách pro žáky polévky, podílány jim vitamínové přípravky a součásti oděvu (ošacovací akce).

Povětrnostní poměry

Rok 1940 : tuhá zima, deštivé léto, chladný podzim, úroda špatná. Neslýchané mrazy v Rusku v roce 1941, které Němcům způsobily krutou ránu, měly odezvu i u nás. Byla tuhá zima, veliké závěje, k jejichž odstranění na cestách poprvé bylo nakomandováno obyvatelstvo. Tento rok byl studený a mokrý.

V roce 1942 byla tuhá zima, opožděné jarní práce, v létě veliké sucho.

Rok 1943 byl mírný a teplý.

V roce 1944 ve dnech 25. března až do 2. dubna zuřily neobyčejné sněhové bouře a vánice. V horách byly úplně zaváty telegrafní tyče a normální sněhové závěje byly 2 – 3m hluboké. Za mírného podzimu se objevovaly ještě v prosinci houby. Místní pranostiky, že pozdní houby jsou předzvěstí tuhé zimy, selhaly.

Revoluční rok 1945

Počátek tohoto roku byl vyplněn koncem druhé světové války a naším osvobozením Rudou armádou, což bylo již vylíčeno. Tichost, nesmělost a zakřiknutost občanů rázem pominuly a zavládla nálada ranní svěžesti. V lidech se probudil revoluční elán. Dlouho potlačované city vybuchly. Že se neobjevil uhlazený styl společenského jednání zavinila si i vládnoucí vrstva, jež udržovala dělnickou třídu v ponížení, nesblížila se s ní natolik, aby ji pozvedla. Případné je tu též Leninovo rčení : „Ozbrojený dělník není sentimentální“.

Restituční dekret

Vybuchla tu zlost proti Němcům a jejich přísluhovačům z řad českých lidí. Tento citový motiv byl podepřen dekretem presidenta republiky o potrestání okupantů, zrádců a kolaborantů. Byly zřízeny očistné komise, které tyto případy řešily. Označování za kolaboranta se stávalo někdy i vítanou příležitostí k osobní mstě.

Sociologické změny

Historický přelom, v němž se sutiny padal starý řád měl v myslích našich občanů mocný ohlas. Již to, že náš člověk mohl lidem, před nimiž se nedávno ještě v úctě krčil, říci Ty soudruhu, že na schůzi jeho slovo platilo a neslo i nejtěžší důsledky pro spoluobčana, třebaš vysoce postaveného, zvýšilo sebevědomí a bezmeznou vděčnost a oddanost činiteli, který tyto změny způsobil. Touha po vyrovnání sociálních a společenských rozdílů se probudila ve značném počtu našich občanů. Projevila se po přijetí fronty přemístěním součástí inventáře boháče Krejčího do Kněhyň, nebo za válečného tažení vyrabováním obchodu Vlastimila Klestila. Též jsem byl svědkem již po značném časovém odstupu líčených událostí, že na schůzi se jeden občan vehementně domáhal toho, aby Žitníkovi z Kněhyň se zakázalo jezdit do práce na motorce, poněvadž tím způsobuje lítost jiným dělníkům, kteří motorky nemají.

Revoluční národní výbor

První revoluční národní výbor v Prostřední Bečvě byl ustaven dne 6. května 1945 v bytě četnického strážmistra praporčíka J. Kováče, v němž se sešli členové národního odboje a partyzáni.

Předsedou byl zvolen Josef Pařenica, číslo 95, ruský legionář, který se v roce 1930 odstěhoval s rodinou do Sovětského svazu, ale pak se vrátil.

Místopředsedou : Jan Bíl 58

Pověřenec pro věci politické : Jan Augustin (jeden ze zakladatelů KSČ ve zdejší obci za předmnichovské republiky).

Pověřenec pro policii : Josef Kovář, četnický strážmistr

Pověřenec pro zásobování : Šíra Jan 52

Náhradníci :

Za předsedu : Alžběta Divínová 133, Mikuláš Mikulec 285

Za místopředsedu : Alžběta Divínová 133

Za pověřence pro politické záležitosti : Václav Pavelka, učitel,

Za pověřence pro policii : Mikuda František 232

Za pověřence pro zásobování : Pavel Galčan 204

Poradní sbor : Fiurášek Julius39, Křenek František 104

Na schůzi tohoto výboru 10. května 1945 bylo usneseno provést nový soupis dobytka, poskytnouti pomoc při stavbě chalupy Josefu Fárkovi 218 (jeho usedlost byla Němci vypálena v listopadu 1944). Bylo též nařízeno, aby odcizené věci z obchodu Vlastimila Klestila a z bytu partyzána Františka Haše občanů byly navraceny. Občané byli též vyzváni, aby si vyzvedli mlecí povolení.

Dlužno také poznamenat, že staré řízení obce bylo revolučním národním výborem odstraněno.

Na schůzi revolučního národního výboru 11. května 1945 byl tento znovuzřízen a rozšířen. Zvoleni byli :

Předseda : Jan Bíl 58

Místopředseda : Josef Pařenica 95

Pověřenec pro politické záležitosti : Jan Augustin

Pověřenec pro policii : Josef Kovář

Pověřenec pro zásobování : Jan Janíček

Poradní sbor : Václav Pavelka, Pavel Galčan, Michal Bernátek 194, Julius Fiurášek 39, Josef Křištof 97.

Zavedena byla též strážní služba.

Na schůzi revolučního národního výboru 12. května 1945 byly v akci očištění veřejného života od živelů škodlivých národu vyhoštěny z obce do 24 hodin : Marie Lehnertová – Kubišová jako říšskoněmecká příslušnice a Marie Klimková s dítětem číslo 168.

Oslava osvobození

V neděli 13. května byla provedena oslava Osvobození u Zavadilky. Partyzáni, revoluční národní výbor a účinkující se umístili na terase zmíněného hotelu, školní mládež a občanstvo na prostranství před hotelem. Slavnostní proslov měl učitel Václav Pavelka, své básně, složené v době okupace přednesl řídící učitel Josef Holčák. Střelba a provolaní slávy velkému Stalinu ukončily oslavu.

Jednání na schůzi revolučního národního výboru 16. května 1945.

Obecní pokladník : František Mikulec, bývalý rotmistr, odešel na vojnu. Místo něho ustanoven byl obecním pokladníkem Josef Křištof 97 (bývalý starosta). Převzal hotovost 80 823 K.

Milice

Do milice jsou odesláni : Bártek Oldřich 137, Pavel Petřek 312, Josef Skalík 96, Ondřej Vojkůvka 311, Cyril Pařenica 90, František Vaněk 210, Robert Jurečka 277, Vaněk Bohuslav 281, Bíl Cyril 230, Krumpoch Jan 193. Do zdejší milice zařazeni : Josef Vala 22, Robert Vítek, Jan Vítek, František Křenek, Josef Juříček.

Vyživovací agenda

Vedoucím vyživovací agendy ustanoven kapitán četnictva ve výslužbě Josef Mäuthner. V domnění, že je již konec potravinovým lístkům, byla kartotéka pro vydávání potravinových lístků spálena. Proto nutno zřídit novou. Do vedení zásobovacího oddělení ustanoven Ondřej Ondryáš 145.

Mobilisace

Dne 18. května 1945 byla mobilisace vojenských osob do ročníku narození 1911. Mužové české národnosti během 2. světové války nekonali vojenskou službu. Proto počet nastoupivších branců nebyl tak veliký. Nový život se rodil z chaosu, který vznikl přechodem fronty přes naše území. Také doprava byla rozvrácena. Též se očekávaly v zázemí zbytky německé armády. Proto bylo třeba organisujícího činitele. Branci se sešli u Zavadilky, kde vesele vyhrávala Bernátkova dechová hudba a ozývaly se rány ze samopalů. Mužové se rozloučili se slzícími ženami a dětmi, nasedali do nákladních aut a odjeli směrem k Rožnovu.

Repatrianti

Během války odvlékli Němci do Říše mnoho polských, ukrajinských, a ruských mužů i žen na práci. Nyní se tito východní národové vraceli domů. Říkali jim repatrianti. Bylo to hotové stěhování národů. Konaje vojenskou službu v Rožnově viděl jsem přenocovávat repatrianty pod holým nebem. Mužů, žen a dětí bylo plné nábřeží a ohřívali se u ohňů. Proudili na východ i přes naši obec. Bylo nutno zakročit proti naší hlídce u Zavadilky, která repatrianty obírala o deky a jiné věci, které se sebou nesli.

Za výstřelek pokládám též ostríhání občanky z Kněhyň za to, že za okupace se přátelila s Němci.

Obnova politického života

Do Prahy se vrátili naši politikové ze zahraničí z východu i západu a vytvořili první vládu osvobozené republiky, jejímž předsedou byl Zdeněk Fierlinger. Presidentem republiky zůstal dr. Eduard Beneš. Byl zachován systém čtyř stran. Měl býti prováděn košický vládní program.

Politický život

Též v naší obci byly obnoveny všechny 4 politické strany.

Slavné bylo vzkříšení komunistické strany československa. Počet příslušníků činil naprostou převahu, zvláště v Kněhyních. Všude bylo vidět na klopech kabátů záplavu rudých hvězd, které členové s hrdostí nosili. Hořeli ohněm nadšení, byli straně oddáni na život a na smrt, byli pro ni schopni každé oběti. Členská schůze byla největší radostí a událostí. Hromem hněvu by zkrušili každého odpůrce a nepřítele. KSČ u nás povstala živelně. Bude však nutno se učit teorii nového řádu, neboť mnozí členové si mysleli na příklad, že dobrý komunista musí být dobrým křesťanem a vyvíjeli snahu postavit v obci kostel.

Reakce

Příslušníci ostatních stran i reakce byli spádem událostí zmateni. Když však byl řád formován shora, přikročili také k organizaci.

Politické strany

Čsl. strana lidová (odznak vlajka ČSR s nápisem ČSL) měla tu starou tradici, rovněž strana sociálnědemokratická (odznak ozubené kolo, z jehož středu splývají klasy). Strana národně socialistická (odznak : kolečko v národních barvách s perem a kladivem) byla tu založena na popud řídicího učitele Roberta Maliny, který se usadil na Dolní Bečvě (u elektrárny) po návratu z vězení.

MNV

Dne 13. června 1945 byl na základě paritního zastoupení ustaven politickými stranami první místní národní výbor. Byla na Zavadilku svolána veřejná schůze občanů jichž se zúčastnilo 310.

Přítomni byli : Macurek Jan, místopředseda ONV, dr. Bulava za ONV a Havelka Bohuslav referent ONV. Občané měli aklamací schválit návrhy, které přednesl předseda Jan Bíl. Tak byli zvoleni tito členové místního národního výboru, který nastoupil na místo bývalého obecního zastupitelstva :

Za komunistickou stranu československa :

Jan Bíl 58

Jan Janíček 193

Ludvík Kantor 182

Mikuláš Mikulec 285

Julius Fiurášek 39

Rudolf Bernatský 56

Štěpán Šena 83

Pavel Bártek 277

Za stranu sociálnědemokratickou :

František Křenek 104

Mikulenka František 166

Oldřich Divín 45

Jan Augustín 153

Michal Maceček 40

Michal Juroška 66

Za čsl. stranu socialistickou :

František Mikunda 302

Josef Hlucháň 24

Karel Blažek 32

Pavel Kubáň 239

Michal Bernátek 194

Za čsl. stranu lidovou :

Josef Skalík 62
Josef Divín 75
Josef Křištof 97

František Ondryáš 260
Vladimír Křištof 76

Rada MNV :

Téhož dne byla zvolena rada národního výboru :

Předseda : Jan Bíl 58

I. místopředseda : Michal Bernátek

II. místopředseda : Josef Skalík 62

Členové : za KSČ : Jan Janíček 193, Ludvík Kantor 182

za stranu soc. dem. : František Mikulenka 166, Michal Juroška 66

za čsl. stranu lidovou : Josef Křištof 97

15. června 1945 zvolen tajemník MNV Michal Bernátek a finanční komise.

Do místní mléčné komise zvoleni : Jan Janíček 193, František Janíček 47, Josef Křištof 97, František Ondryáš 111.

Do zemědělské komise zvoleni : Ludvík Kantor, Josef Hlucháň, Augustin Janíček, Josef Křištof 314, Josef Vašek, Jan Šíra; Předsedou této komise byl zvolen Julius Janíček.

Konfiskace

Na základě dekretu presidenta republiky o vyvlastnění majetku Němců, Maďarů a zrádců bylo uvažováno o zaboru Kovalčikovy vily č. 315 ukázalo se však zkoumáním, že se o takový majetek nejedná.

28. října 1945 vešel v platnost dekret presidenta republiky o postátnění klíčového průmyslu a bank, za velké pozornosti našich občanů.

Obsazování pohraničí

Velmocemi byl dán souhlas, aby z našeho pohraničí, zvláště ze Sudet bylo vystěhováno 3 miliony Němců. Jejich majetek, zvláště pozemky, byly za nepatrný obnos a výhodných podmínek postupovány vládou prostřednictvím zemského pozemkového fondu českým a slovenským lidem. Byla to v dějinách jedinečná příležitost, aby naši horalové opustili své nepatrné políčka ve staré domovině, kde je „začátek kamení a konec chleba“ a usadili se v kraji úrodném, kde příroda práci štědře odměňuje. Přitom byl k dispozici veškerý inventář, stroje. Naši občané této výhody plně využili, zvláště z hornatých částí obce, z Bacova a z Kněhyň. Bylo dost i takových, kteří lpěli na dědictví otců a nedrali se pohnout lákavými nabídkami.

Celkem se z naší obce přestěhovalo na 90 rodin, a to do okolí Nového Jičína a Oder.

Vyjmenuji některé rodiny :

Z Bacova : Válek 215, Prda 73, Vašut (jeho chalupa byla pak zbořena), Josef Malěř 271, Ondřej Kretek 78, rodina Kociánova 78, Ryšica Metoděj 79, Vrána 217 (Staré město na Moravě), František Stavinoha 259, Michal Juříček 59; z ostatních částí obce : Šena 83, Stekbauer 81, Křištof 204, K. Viktor 209, Vojkůvka 135, Křištof Jiří 204, Křištof Melichar 149, Jan Janíček z Nořičí, Osvald Janíček, Mikulec Rudolf 333, Jan Galčan 225, Mikuláš Mikulec, Vaněk Filip 113, Ondřej Bártek, Kubiš 279, Vašut Jan z Luk, Dobeš, Kuběna Julius, Janíčková Hermína 284, Kubáň Josef 114, Fárek Josef, Fárek Bohumír, Žitník Teodor, Vaněk Vojtěch, Slovák Josef 160, Kubiš 279, Vaněk Jan 85, Žitník (nad školou), Chuděj Rudolf 128 a jiní. Někteří se po čase

vrátili zpět na Bečvu jako *Juříček Michal 59, František Stavinoha 259 aj.* Naši zemědělci získali z pohraničí laciné stroje, hlavně mlátičky. Tím vším získala vláda u našich lidí velikou vděčnost.

Nová měna, váleční zbohatlíci

Až do 1. listopadu 1945 byly v oběhu říšskoněmecké marky, desetimarky, dvacetimarky a hliníkové mince. Toho dne přišly do oběhu nové československé peníze. Na 1 osobu se vyměňovalo 500 Kč za německé nebo protektorátní K. Ostatní byly zablokovány na vázaný vklad. Válečná inflace způsobila hotovou záplavu peněz. I v naší obci byli váleční zbohatlíci, kteří nevěděli, co nyní s penězi počít. Sám jsem byl svědkem toho, jak jeden hoteliér daroval 20 000 K s lehkou myslí. I u našich zemědělců nebylo těžké uspořit větší obnos. Byla cena 1 kg slaniny za 1 000K, 1 kg másla 500 – 800 K, 1 kg mouky 80 – 100 K, 1 l mléka 20K, 1 vajíčko 15 K. Jenom že nakonec o peníze nikdo nestál. Při tom můj služební měsíční plat jako správce školy pro 4 člennou rodinu činil 2 000 K.

V měsíci listopadu 1945 se konal též soupis vkladů a přihlašování životních pojistek na dvojích tiskopisech, jež se nesnadno vyplňovaly (podvojně účetnictví). V naší obci vykonal tento soupis oficiál Matura z berní správy a Bedřich Vašek, řídicí učitel. Pro nezbytnost vykonal jsem tento soupis s jmenovaným úředníkem též v obcích Hutisko, Solanec a částečně Vigantice. Vázané vklady se uvolňovaly několik let potom na zvláštní povolení a na potvrzení lékaře, školy atd. Důvod uvolnění byl : stáří, nemoc, studie, špatné sociální poměry atd.

Česká sociální pomoc

Dlužno také připomenouti, že při oslavě Osvobození 28. října 1945, se vybralo na Českou sociální pomoc 11 000 K, které byly odeslány Okresnímu pomocnému výboru místním důvěrníkem Bedřichem Vaškem. Byla péče o sociálně slabé z dob válečných zachována a reorganizována. Zdejší místní důvěrník měl dobrý přehled o sociálních potřebách občanů. Tyto často navštěvoval a iniciativně nebo na požádání jim dříve okresnímu pověřenci, nyní okresnímu pomocnému výboru ve Valašském Meziříčí předkládal návrhy na podpory.

V prosinci 1945 byl MNV jmenován kulturním referentem obce Bedřich Vašek, řídicí učitel v Bacově. Navrhl plán činnosti : Seznámit občanstvo s Košickým vládním programem, pěstovat sborový zpěv a hudbu, sbírat prostředky na zřízení jeviště a pomáhat občanům při výrobě zemědělské rozšiřování obzorů.